

Дослідження з вивчення впливу протруйників на посівні якості насіння кvasолі були проведені в умовах ДП ДГ «Елітне» Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва. Передпосівну обробку насіння кvasолі здійснювали двома хімічними препаратами: Фундазол з н.в. 2,0 кг/т та Максим XL з н.в. 1,0 л/т.

Найнижчу польову схожість установили на інфекційному фоні сорту Мавка – 60,3 %, а найвищу на сорті Веселка – 85,4 %. У варіантах із застосуванням протруйника Максим XL найкращу польову схожість мав сорт Cold mary – 90,0 %, найнижчу – сорт Отрада – 72,0 %. У варіантах з протруйником Фундазол найвищу схожість виявлено в сорту Самбреро – 91,0 %, найменшу в сорту Емма – 73,0 %.

Слід відзначити, що на контролі без використання захисних заходів, без інфекційного фону найкращу схожість мав сорт Gold mary – 89,0 %, найнижчу сорт Limilight – 68,0 %.

Облік ураженості рослин кvasолі кореневими гнилями свідчить, що великий відсоток уражених рослин грибами з роду *Fusarium* Link., виявлено на інфекційному фоні у фазі трійчатого листка на сортах: Галактика – 40,3 %, Надія – 20,5 % та Несподіванка – 39,1 %.

Під час вивчення динаміки розвитку корневих гнилей кvasолі в умовах 2019 р. установлено найбільший бал розвитку хвороби у варіанті із сортом Limilight. У варіантах із застосуванням протруйника Максим XL розвиток хвороби становив 1 бал (4–6 %) у період сходів, 1 бал (4–6 %) у період бутонізації та 2 бали (8–10 %) у період збору врожаю. У варіантах із застосуванням Фундазолу розвиток хвороби був дещо вищим (до 14–16 %). Найкращу ефективність в обмеженні розвитку корневих гнилей кvasолі показав протруйник Максим XL. Вивчення цього питання потребує подальших досліджень для встановлення науково обґрунтованих рекомендацій щодо застосування протруйників на кvasолі для обмеження розвитку корневих гнилей.

УДК: 632.754 (477.7)

Л. В. Попова, Л. М. Попова

Одеський державний аграрний університет

**ПОШИРЕННЯ ПЛАТАНОВОГО КЛОПА-МЕРЕЖИВНИЦІ
CORYTHUCHA CILIATA (SAY, 1832) В ПІВДЕННОМУ СТЕПУ УКРАЇНИ**

Одним із небезпечних інвазійних шкідників, який сьогодні серйозно загрожує декоративним міським насадженням, є платановий клоп-мереживниця *Corythucha ciliata* (Say, 1832). З 1964 р. шкідник активно поширюється Європою. На цей час його виявлено в Італії, Словенії, Іспанії, Франції, Німеччині, Болгарії, Австрії, Сербії, Чехії, Греції, Угорщині, Хорватії, Швейцарії, Словаччині, Португалії, у південно-західній частині України (Gninenko, 2007), а також в Австралії, Південній Кореї, Японії та Китаї.

Після заселення платанів клопом уже на другий–третій рік на 1–1,5 місяця раніше від терміну можна спостерігати листопад (Гніненко, 2008). У перші роки після проникнення клоп шкодить найсильніше, спричиняючи суховершинність і загибель до 10 % дерев. Швидкість поширення клопа – близько 20–30 км у рік (Гніненко та ін., 2009).

Протягом 2020 р. в умовах Південного Степу України нами проведено моніторинг поширення платанового клопа-мереживниці, здійснено фенологічні спостереження, біометричні вимірювання, а також визначено рівень ураження дерев платана шкідником.

Виявлено, що вологий континентальний клімат району з м'якою зимою сприяє добрій перезимівлі та розширенню ареалу клопа. Основним біотичним фактором, який визначає можливість поширення платанової мереживниці *Corythucha ciliata* (Say, 1832) на новій території, є наявність на ній насаджень платана.

Протягом 2020 р. шкідника знайдено в усіх чотирьох адміністративних районах Одеси та в Чорноморську Одеської області на листках платана західного *Platanus occidentalis* L. Перші особини зимуючого покоління виявлено в третій декаді квітня в Одесі та Чорноморську, появу перших особин нового покоління відмічено в третій декаді червня 2020 р.

Результати проведених біометричних вимірювань платанового клопа-мереживниці свідчать про відмінності в розмірах як особин різних статей, так і особин зимуючого та нового поколінь. Нами доведено суттєвість різниці між зазначеними варіантами досліду за шириною черевця комах. Зокрема встановлено, що, незалежно від покоління, самиці, порівняно із самцями, характеризуються ширшим черевцем. У середньому ця різниця становить 14,0 – 15,5 %. Порівнюючи за вказаним показником особини різних поколінь, з'ясували, що самиці зимуючого покоління переважають самиць першого покоління за шириною черевця на 17,3 %, а самці – на 18,9 %.

Проведені обстеження насаджень платана в серпні, щодо стану крони за рівнем ураження клопом-мереживницею показали, що в Київському та Приморському районах Одеси та в Чорноморську є рослини, які мають п'яту і четверту категорії ураження. У той період більшість їх листків пожовтіла і мала бурі некротичні плями. При цьому основна маса уражених дерев належить до другої та третьої категорії. Найбільше рослин першої категорії (без ознак ураження) відмічено в Суворівському районі Одеси.

Таким чином, через високу потенційну загрозу для платанових насаджень в умовах Південного Степу для ліквідації шкідника актуальним є подальше вивчення біології платанового клопа-мереживниці, дослідження його взаємозв'язків з автохтонними видами в нових біоценозах та пошук ентомофагів.